

9-10-2019

THE ROLE OF PEDAGOGICAL COMMUNICATION IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL THINKING OF STUDENTS IN THE FIELD OF MEDICAL PEDAGOGY

Гулноз Қурбонова

Бухоро тиббиёт институти педагогика, психология ва тиллар кафедраси мудири,
педагогика фанлари номзоди, доцент

Follow this and additional works at: <https://uzjournals.edu.uz/namdu>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

Қурбонова, Гулноз (2019) "THE ROLE OF PEDAGOGICAL COMMUNICATION IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL THINKING OF STUDENTS IN THE FIELD OF MEDICAL PEDAGOGY," *Scientific Bulletin of Namangan State University*. Vol. 1 : Iss. 7 , Article 51.

Available at: <https://uzjournals.edu.uz/namdu/vol1/iss7/51>

This Article is brought to you for free and open access by 2030 Uzbekistan Research Online. It has been accepted for inclusion in Scientific Bulletin of Namangan State University by an authorized editor of 2030 Uzbekistan Research Online. For more information, please contact sh.erkinov@edu.uz.

THE ROLE OF PEDAGOGICAL COMMUNICATION IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL THINKING OF STUDENTS IN THE FIELD OF MEDICAL PEDAGOGY

Cover Page Footnote

???????

Erratum

???????

ТИББИЙ ПЕДАГОГИКА ТАЪЛИМ ЙЎНАЛИШИ ТАЛАБАЛАРИ КАСБИЙ ТАФАККУРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ПЕДАГОГИК МУЛОҚОТНИНГ АҲАМИЯТИ

Гулноз Қурбонова, Бухоро тиббиёт институти
педагогика, психология ва тиллар
кафедраси мудир, педагогика фанлари номзоди,
доцент

Аннотация: мақола таълим жараёнида бўлажак мутахассислар касбий тафаккурини ривожлантиришда педагогик мулоқотнинг аҳамиятини ўрганишга бағишланган бўлиб, мулоқотнинг касбий етукликка эришиш жараёнидаги тарбияловчи имкониятлари ёритилган.

Калит сўзлар: тафаккур, касб, мулоқот, бўлажак ўқитувчи, ривожланиш, тарбия, хусусият, мезон, натижа.

ЗНАЧЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБЩЕНИЯ В РАЗВИТИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ МЕДИКО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ

Аннотация: в статье рассматривается вопрос о развитии профессионального мышления будущих специалистов, отражаются возможности достижения высокой квалификации через профессиональное общение.

Ключевые слова: мышление, профессия, будущий учитель, развитие, особенности, критерии, результат.

THE ROLE OF PEDAGOGICAL COMMUNICATION IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL THINKING OF STUDENTS IN THE FIELD OF MEDICAL PEDAGOGY

Abstract: the article is devoted to exploring the role of pedagogical communication in the development of professionals in the educational process, and the educational opportunities of communication in the process of professional development.

Keywords: thinking, profession, communication, future teacher, development, education, character, criteria, result.

Бўлажак ўқитувчи шахсини шакллантириш муаммоси ҳар қайси кишилик жамиятининг эҳтиёжлари ва талабларидан келиб чиққан ҳолда ҳал қилинади. Шу боисдан ҳозирги даврда қабул қилиниши мўлжалланган ягши “Таълим тўғрисида”ги қонун ва ушбу қонун асосида қабул қилинадиган меъёрий ҳужжатларда касб танлаш мотивлари, касбий тайёргарлик, касбий лаёқат ва касбий маҳорат билан чекланиб қолмасликни, балки бўлғуси педагогик кадрларда касбий тафаккурни таркиб топтириш мутлақо зарурий шарт эканлиги таъкидланади.

Республикамизда ўқитувчилик касбининг ўзига хос этнопсихологик фазилатлари, хислатлари, қобилиятлари иш услублари маҳоратга эришишнинг

йўллари, шахслараро мулоқот маромлари юзасидан ҳар хил даврларда бир мунча илмий изланишлар олиб борилган.

Мулоқот – мулоқот субъектларининг ўзаро таъсир жараёни бўлиб, бу таъсир давомида ахборот алмашинади, муносабат ўрнатилади, ривожлантирилади. Мулоқот воситасида ҳамкорликдаги фаолият ташкил этилади ва амалга оширилади. Аини вақтда фаолият давомида инсонлар ўртасида янги-янги муносабатлар ва алоқалар шаклланади. Демак, мулоқот ва фаолият ўзаро чамбарчас боғлиқдир.

Мулоқотнинг тарбияловчи имкониятларини рўёбга чиқариш кўп жиҳатдан ўқитувчининг шахсий сифатлари билан белгиланишини айтиб ўтиш керак. Педагогик мулоқотнинг тўғри танланган, педагогнинг бетакрор индивидуаллигига мувофиқ келувчи услуби қуйидаги вазифалар мажмуини ҳал қилишга ёрдам беради:

биринчидан, педагогик таъсир кўрсатиш педагог шахси билан аини бир нарса бўлиб қолади, аудитория билан мулоқотда бўлиш жараёнининг ўзи соддалашади, у педагогнинг ўзи учун ёқимли, узвий бўлиб қолади;

иккинчидан, талабалар билан ўзаро муносабатларни йўлга қўйиш жараёни анча енгиллашади;

учинчидан, педагогик мулоқотнинг барча энг муҳим вазифаларининг, самарадорлиги ортади, шу билан бирга буларнинг ҳаммаси мулоқотнинг барча босқичларида педагогнинг ҳиссий хотиржамлигининг ижобий негизида рўй беради.

Талабаларда мулоқотларнинг индивидуал услубини шакллантириш методикаси қуйидаги босқичларни ўз ичига олади:

1. Талабалар мулоқоти индивидуал услубининг ҳақиқий шахсий хусусиятларини ўрганиш ва уларни талабаларнинг англаб етиши. Талабаларнинг мустақил таҳлил қилиши, ўзаро ҳар томонлама тавсифномалари, ўқитувчиларнинг кузатишлари асосида амалга ошади. Талабалар шу мақсадда «Мен бошқа кишилар билан мулоқотда қандайман?» мавзуида эссе ёзадилар, бир-бирларига шунга ўхшаш мазмунда тавсифнома тайёрлайдилар ва ҳоказо.

2. Шахсий мулоқотдаги камчиликларни аниқлаш ва уларни барҳам топтириш юзасидан қилинадиган ишлар: уятчанликни, тортинчоқликни, мулоқот услубидаги салбий ҳолатларни енгиллаш.

3. Педагог учун мулоқотнинг ҳиссий жиҳатдан қулай бўлган услубини ишлаб чиқишга доир топшириқлар ва уларни ўз-ўзини кузатиш маълумотлари билан таққослаш.

4. Мулоқотда ўз индивидуал услуби асосида педагогик мулоқот таркибий қисмларини эгаллаш (махсус машғулотларда) соҳасидаги ишлар.

5. Ўз мулоқот услубига мувофиқ равишда педагогик мулоқотдан иборат яхлит ҳодисани билиб олиш борасидаги ишлар ва мулоқот услубига аниқликлар киритиш (махсус машғулотларда).

6. Ҳақиқий педагогик фаолият индивидуал услуб асосида талабалар билан мулоқот қилиш, бу услубни мустаҳкамлаш (педагогик амалиёт ва стажировка жараёнида).

Тиббиёт коллежларида ишни энди бошлаётган ўқитувчилар индивидуал мулоқот услубини шакллантириш устида мунтазам иш олиб боришлари зарур.

Тарбиявий жараёни ташкил этишда педагогик мулоқотнинг жиҳатлари муҳим рол ўйнайди, улар педагог билан талабаларнинг бевосита ўзаро ҳаракати билан боғлиқдир. Бу ўринда бир неча босқичлар ажратиб кўрсатилади.

Биринчи босқич - бу тарбиячининг тарбиявий жараён вазиятидан хабардорлигидир, бу жараён ўзига педагогнинг хотирасида гуруҳ билан мулоқотнинг олдинги хусусиятларини тиклашни, мулоқот вазиятини қайд этишни, уни ўзаро ҳаракатнинг олдинги вазияти билан, бу ҳаракатнинг илгари режалаштирилган андазаси билан тезда қийслаб чиқишни, ўз мулоқот услубига аниқлик киритишни қамраб олади. Шунинг назарда тутиш керакки, бу босқич жуда тез кечади ва худди шу босқичда зарур сўз, оҳанг, ҳулқ-атвор вужудга келиши лозим.

Иккинчи босқич: Педагогик мулоқотнинг самарали жараёни учун унинг шарт-шароитларини билиб олишнинг ўзи кифоя қилмайди. Талабалар билан ўзаро ҳаракатнинг бошланиши ўзаро фикр алмашишга доир яна бир муҳим вазифани ҳал қилиш билан мулоқот объектининг диққатини ўзига жалб қилиш билан боғлиқдир. Мулоқот объектининг, яъни талабанинг диққатини ўзига жалб қилиш деганда нимани англаш керак? Бунинг маъноси бўлажак ўзаро ҳаракатга, таълимнинг режалаштирилган усуллариغا, ташкилий шакллариغا ижтимоий-психологик негизни асос қилиб олиш, дарсни ўтказиш учун зарур бўладиган талабалар диққатини жалб қилишдир. Кўпинча ёш педагоглар, талабалар ҳар доим ўқитувчига ўз диққатларини қаратишлари лозим деб ҳисоблайдилар ва ўзаро фикр алмашишга доир бу муҳим вазифаларни собит қадамлик билан ҳал қилмайдилар.

Кўрсатиб ўтилган бевосита мулоқот босқичлари педагогик таъсир кўрсатишнинг нисбатан мустақил, ҳар бир кўринишида вақти-вақти билан такрорланиб туради, тарбиявий жараёни ташкил этганда уларни назарда тутиш керак бўлади.

Тарбиявий таъсир кўрсатишни ташкил этишда мулоқотнинг аҳамияти билан боғлиқ равишда педагогик мулоқот маданиятига, тарбиячининг дилкашлигига алоҳида талаблар қўйилади, дилкашлик унда касбий тафаккур сифатида намоён бўлади. Тарбиячи жамоа, гуруҳ ва индивидуал иш олиб бориш жараёнида одамлар билан мулоқот қила билиши, уни талабалар билан аниқ мақсадни кўзлаган ҳолда ташкил эта олиши ва уларни бошқара билиши лозим. Касб-корга оид педагогик дилкашликнинг ёш ўқитувчи амал қиладиган қуйидаги мезонларини алоҳида ажратиб кўрсатиш мумкин: талабалар билан турли соҳаларда мунтазам мулоқот қилишда барқарор эҳтиёжнинг мавжудлиги, мулоқотнинг барча босқичларида ҳиссий осойишталикнинг намоён бўлиши, ўзаро фикр алмашишга доир сифатлар, кўникмалар ва малакаларнинг мавжудлиги.

Бўлажак тиббиёт муассасалари ўқитувчилари қуйидаги хусусиятлари билан кескин даражада ажралиб туриши лозим ва бу хусусиятлар улар касбий тафаккурининг асосий мезонларини белгилайди:

мустақил республикамизнинг талаблари ва эҳтиёжларига мос тушувчи юксак маънавият даражасидаги қарашлар, кучли ва барқарор эътиқод, буюк давлатимиз идеаллари, миллий ғоя ва истиқлол мафқурасига содиқлик, ватанпарварлик,

фидоийлик туйғулари шакланганлиги, жамоавийлик ҳиссини мукаммал акс эттирувчи, ижтимоий-сиёсий фаол шахс эканлиги;

болаларга, ўқувчиларга, ҳаттоки жамиятимизнинг барча аъзоларига ҳам оташ, ҳам самимий меҳр – муҳаббат, уларнинг ҳар қандай эҳтиёжлари, қизиқишлари, ҳатти-ҳаракатлари мотивлари, хулқ-атворларини тушуниш кўникмаси, малакаси ва ўқувининг мавжудлиги;

жамият ҳодисалари, ҳолатлари, табиат ва воқеликлари, борлиққа, шахслараро, гуруҳлараро, миллатлараро муносабатларига нисбатан педагогик кузатувчанлик, яъни перцептив (идроққа нисбатан сезгирлик) қобилиятга эгаллиги;

ҳаёт ва фаолиятнинг у ёки бу жабҳаларида одамларнинг ҳатти-ҳаракатлари, муносабатлари хусусиятларини оқилона тушуниш уларни идентификацияга, рефлексияга йўллашга қобилиги;

фавқулотдаги вазиятларда, ўзгарувчан шарт – шароитларда омилкорлик билан мўлжал олиш, мақсад қўйиш, режа тузиш, бевосита назорат қилиш, бошқариш ва ўз-ўзини намоён этишга қобилиятлилиги;

педагогик фаолиятда, жамоатчилик тизимида муваққат гуруҳий муносабатларда оммавий ҳаракатларда ташкилотчилик ва бошқарувчанлик қобилиятини эгалланганлиги;

умумий қизиқиши кўламининг кенглиги, билишга оид қизиқишларнинг серқирралиги, илмий изланишларга лаёқатлилиги, муайян салоҳият, маҳорат даражаларига эришганлиги;

мулоқот мароми, нутқ маданияти, мантиқан ихчам, маъноси кучли, таъсирчан фикр узатиш, таъсир ўтказиш ўқуви билан қуролланганлиги;

Фикримизча, замонавий ўқитувчи мулоқот давомида тўғри, омилкор ахборот узатиши ва унга суҳбатдошини ишонтира билиши касбий зарурият ҳисобланади.

Касбий тафаккурни шакллантириш жараёнида ўзаро фикр алмашиш алоқасига доир қўйидаги дастурини тавсия этишимиз мумкин.

1. Касбкор жиҳатидан ўз-ўзини англашни (мулоқотда ўзининг ўзаро фикр алмашишга доир сифатларини, ижобий ва заиф томонларини аниқлашни) амалга ошириш ва шу асосда ўзаро фикр алмашиш йўли билан ўз-ўзини тарбиялашнинг дастурини ишлаб чиқиш. Бу ўринда ўз шахсига қўйидаги йўналишларда баҳо бериш, тажрибани таҳлил қилиш, талабалар билан мақсадга мувофиқдир, кишилар билан бўлган мулоқотда олинган сезгилар тажрибасини таҳлил қилиш, кишилар билан бўлган мулоқотда олдинги мулоқотнинг ҳозирги даражасини таҳлил қилиш, мулоқот ҳақида ўзининг идеал тасаввурларини таҳлил қилиш, сизнинг мулоқотдаги имкониятларингизни бошқалар (талабалар, ўқитувчилар) қандай баҳолаши ҳақидаги тасаввурларни таҳлил қилиш.

2. Ўзида дилкашликнинг асосий хусусиятларини ривожлантириш юзасидан ихтисослаштирилган машқлар асосида ишлаш.

3. Талабалар ва кишилар билан хилма-хил жамоат ишлари олиб бориш, бунда ўзаро фикр алмашиш фаолиятининг тажрибаси (маърузалар, суҳбатлар) ҳосил бўлади.

4. Мулоқотда салбий кайфиятларни енгиш тажрибасини шакллантирадиган ва дилкашликни ривожлантирадиган вазиятлар тизимини яратиш.

Таклиф этилган бу тизимга таяниб иш кўриш педагогнинг касбкорга оид шахсий фазилини бўлган дилкашликни шакллантиришни тезлаштиради.

Хулоса қилиб айтганда касбий тафаккур ўз навбатида мулоқот маданиятига таянган ҳолда бўлажак ўқитувчининг дунёқарабини, унинг касбини севиши орқали етуклик даражасига интилишини, ўз борлигини ҳис этиши, Ватан, жамият манфаатлари, ривож учун кераклилик ҳиссини англашини ифодалайди.

References:

1. Isaev I.F. Professionalno-pedagogicheskaya kultura prepodavatelya: Uchebnoe posobie dlya vuzov / I. F. Isaev.–M.:Akademiya, 2002.
2. Ochilov M. , Ochilova N. “O’qituvchi odobi”.–T.: “O’qituvchi”, 1997, 6-bet.
3. Xrestomatiya po obshchey psixologii. Psixologiya myshleniya /pod red. YU.B. 4. Gippenreyter, V.V.Petuxova.–M.:Izd-vo MGU, 1981.–240 s.
5. G’oziev E.E Muomala psixologiyasi T-2001 y
6. *Alex Moore. Teaching and Learning: Pedagogy, Curriculum and Culture.–Routledge, USA, 2012.